

IJTIMOIIY TENGLIK HAQIDAGI TASAVVURLARNING YOSHLAR
PSIXOLOGIK FAROVONLIGIGA TA'SIRI

Abdurasulova Mehriqul Abdurashid qizi

Termiz Davlat Universiteti Ijtimoiy fanlar fakulteti

Amaliy psixologiya 3-bosqich 123- guruh talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqolada yoshlarning ijtimoiy tenglik va tengsizlik haqidagi tasavvurlarining psixologik farovonlikka ta'siri ijtimoiy-psixologik nuqtai nazardan tahlil qilingan. Ijtimoiy tenglikni idrok etishning shaxsning o'zini baholashi, hayotdan qoniqishi, ijtimoiy faolligi va kelajakka bo'lgan ishonchiga ta'sir etuvchi omillari yoritilgan. Shuningdek, ijtimoiy taqqoslash, ijtimoiy identiklik va adolat nazariyalari asosida yoshlarning psixologik farovonligini shakllantiruvchi mexanizmlar ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari yoshlarning ruhiy salomatligini mustahkamlash va ijtimoiy tengsizlikning salbiy oqibatlarini kamaytirishga xizmat qilishi mumkin.

Kalit so'zlar: *ijtimoiy tenglik, ijtimoiy tengsizlik, psixologik farovonlik, yoshlar, ijtimoiy taqqoslash, ijtimoiy identiklik, adolat, hayotdan qoniqish.*

Abstract

This article analyzes the impact of young people's perceptions of social equality and inequality on their psychological well-being from a socio-psychological perspective. The study examines the influence of perceived social equality on self-esteem, life satisfaction, social activity, and confidence in the future. Furthermore, the mechanisms underlying psychological well-being are discussed through the theories of social comparison, social identity, and justice. The findings may contribute to strengthening youth mental health and reducing the negative consequences of perceived social inequality.

Keywords: *social equality, social inequality, psychological well-being, youth, social comparison, social identity, justice, life satisfaction.*

Zamonaviy jamiyatda ijtimoiy tenglik va tengsizlik masalalari nafaqat iqtisodiy va siyosiy, balki psixologik ahamiyatga ham ega bo'lib bormoqda. Globallashuv jarayonlari, axborot texnologiyalarining rivojlanishi va ijtimoiy tarmoqlarning ommalashuvi natijasida yoshlar turli ijtimoiy qatlamlar hayoti bilan muntazam tanishib bormoqdalar. Bu esa ularda jamiyatdagi imkoniyatlar, resurslar va muvaffaqiyatlarning taqsimlanishi haqidagi tasavvurlarning shakllanishiga olib keladi. Psixologik farovonlik shaxsning o'z hayotidan qoniqishi, ijobiy emotsional holati, o'z imkoniyatlarini ro'yobga chiqarishi hamda atrofdagilar bilan sog'lom munosabatlar o'rnatish qobiliyatini ifodalaydi. Yoshlarning ijtimoiy tenglikni qanday qabul qilishi ularning psixologik farovonligiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

Ijtimoiy tenglik jamiyat a'zolarining huquq, imkoniyat va resurslardan foydalanishda adolatli sharoitlarga ega bo'lishini anglatadi. Psixologik nuqtai nazardan tenglik hissi shaxsda xavfsizlik, ishonch va ijtimoiy himoyalanganlik tuyg'ularini shakllantiradi. Inson o'z mehnati va qobiliyati orqali maqsadlariga erisha olishiga ishonsa, unda motivatsiya va hayotdan qoniqish darajasi ortadi. Aksincha, imkoniyatlarning cheklanganligi yoki muvaffaqiyatlarning adolatsiz taqsimlanishi haqidagi tasavvurlar umidsizlik, befarqlik va ruhiy tushkunlikka olib kelishi mumkin. Ayniqsa, yoshlar kelajak rejaları va kasbiy o'zini anglash jarayonida bunday holatlarga nisbatan sezgir bo'ladilar.

Ijtimoiy psixologiyada shaxs o'z mavqeini boshqalar bilan qiyoslash orqali baholashi ta'kidlanadi. Yoshlar atrofndagi insonlarning moddiy holati, ta'lim imkoniyatlari yoki ijtimoiy mavqeini kuzatib, o'z hayotini ular bilan taqqoslaydilar. Ayniqsa, ijtimoiy tarmoqlarda muvaffaqiyatli hayot tarzining faol namoyish etilishi bu jarayonni kuchaytiradi. Doimiy ijtimoiy taqqoslash ayrim hollarda shaxsni rivojlanishga undasa-da, ko'pincha o'zidan qoniqmaslik va o'zini past baholash hissini keltirib chiqaradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'zini boshqalarga nisbatan kamroq imkoniyatlarga ega deb hisoblaydigan yoshlar orasida tashvish, stress va hayotdan qoniqmaslik darajasi yuqoriroq bo'ladi.

Shaxsning o'zini muayyan ijtimoiy guruhga mansub deb his qilishi uning ijtimoiy identikligini tashkil etadi. Yoshlar o'zlarini jamiyatning to'laqonli a'zosi sifatida his qilsalar, ularning o'ziga bo'lgan ishonchi va psixologik barqarorligi ortadi. Biroq ayrim ijtimoiy guruhlarning imkoniyatlari cheklanganligi haqidagi tasavvurlar shaxsda ijtimoiy chetlashuv hissini yuzaga keltirishi mumkin. Ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, oila va do'stlar bilan iliq munosabatlar, ta'lim muassasalaridagi sog'lom psixologik muhit yoshlarning tengsizlik oqibatlarini yengib o'tishiga yordam beradi. Shu sababli psixologik farovonlikka ta'sir qiluvchi omillarni faqat iqtisodiy ko'rsatkichlar bilan izohlash yetarli emas. Psixologik farovonlik bir nechta tarkibiy qismlardan iborat bo'lib, ularga hayotdan qoniqish, ijobiy emotsiyalar, o'zini qabul qilish, maqsadlilik, shaxsiy rivojlanish va atrofndagilar bilan samarali munosabatlar kiradi. Ijtimoiy tenglik hissi ushbu ko'rsatkichlarning barchasiga bevosita yoki bilvosita ta'sir ko'rsatadi. Masalan, yosh inson o'z oldiga qo'ygan maqsadlariga erishish uchun teng imkoniyatlarga ega ekanligiga ishonsa, unda kelajakka nisbatan optimistik qarashlar shakllanadi. Bu esa stressga bardoshlilikni oshiradi va psixologik farovonlikni mustahkamlaydi.

Bugungi kunda yoshlarning psixologik farovonligini ta'minlash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ijtimoiy tenglik haqidagi tasavvurlar ushbu jarayonda muhim o'rin tutadi. Adolatli va ochiq imkoniyatlar mavjud bo'lgan jamiyatda yoshlar o'z salohiyatini ro'yobga chiqarishga ko'proq intiladilar. Aksincha, tengsizlikning kuchli sezilishi ijtimoiy ishonchsizlik va ruhiy noqulayliklarning kuchayishiga sabab bo'lishi mumkin. Ta'lim tizimi, davlat siyosati va fuqarolik jamiyati institutlari yoshlarning teng imkoniyatlar haqidagi tasavvurlarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Shu bois yoshlar orasida adolat, tenglik va ijtimoiy hamjihatlik qadriyatlarini rivojlantirish zarur. Ijtimoiy tenglik haqidagi tasavvurlar yoshlar psixologik farovonligining muhim omillaridan biri hisoblanadi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

Shaxsning jamiyatdagi imkoniyatlar va resurslar taqsimotini qanday qabul qilishi uning hayotdan qoniqishi, o'zini baholashi, motivatsiyasi va ruhiy barqarorligiga ta'sir ko'rsatadi. Ijtimoiy tenglik hissining shakllanishi yoshlarning psixologik salomatligini mustahkamlashga, ijtimoiy faolligini oshirishga va jamiyat rivojiga faol hissa qo'shishiga xizmat qiladi.

O'zbekiston sharoitida yoshlarning ta'lim olish, ish topish, kasbiy rivojlanish va ijtimoiy faollik imkoniyatlari kengayib borayotgan bo'lsa-da, ayrim hududlar o'rtasidagi iqtisodiy va ijtimoiy farqlar saqlanib qolmoqda. Bu esa yoshlarning teng imkoniyatlar haqidagi qarashlariga ta'sir qilishi mumkin. Shu sababli yoshlarda ijtimoiy adolat hissini shakllantirish, kasbiy orientatsiya va psixologik qo'llab-quvvatlash tizimlarini rivojlantirish muhim vazifa hisoblanadi. Ijtimoiy tengsizlikning o'zi emas, balki uning yoshlar tomonidan qanday qabul qilinishi psixologik farovonlikka kuchliroq ta'sir ko'rsatadi. Agar yoshlar jamiyatda adolatli imkoniyatlar mavjudligiga ishonsalar, hatto mavjud tengsizlik sharoitida ham yuqori motivatsiya, optimizm va hayotdan qoniqish darajasini saqlab qolishlari mumkin. Shu bois yoshlar psixologik farovonligini ta'minlashda iqtisodiy omillar bilan bir qatorda ijtimoiy adolat, teng imkoniyatlar va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Festinger l. A theory of social comparison processes. Human relations, 1954.
2. Tajfel h., turner j. The social identity theory of intergroup behavior. Chicago: nelson-hall, 1986.
3. Ryff c.d. happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. Journal of personality and social psychology, 1989.
4. Adams j.s. inequity in social exchange. Advances in experimental social psychology, 1965.
5. Myers d.g. social psychology. 13th edition. New york: mcgraw-hill education, 2018.
6. Wilkinson r., pickett k. The spirit level: why more equal societies almost always do better. London: allen lane, 2009.
7. G'oziev e.g'. Psixologiya. Toshkent: o'qituvchi, 2020.
8. Shodmonova sh.a. ijtimoiy psixologiya. Toshkent, 2021.
9. Андреева г.м. социальная психология. Москва: аспект пресс, 2018.
10. Абдурахмонов р.а. ижтимоий психология асослари. Тошкент: фан, 2022.

